

„staat in den afval van den nieuwen Levens-wortel der Schepping, kan in zijn afvalsopenbaring niet uit Christus zijn, maar komt in dit opzicht voort uit de civitas terrena.

Maar de handhaving van de ambtelijke structuur in zulk een afvallig staatswezen en de tijdelijke zegeningen, die God daardoor nog aan de menscheid wil schenken, behooren tot het rijk van Christus, als Koning der gemeene genade, wyl Hoofd van het herboren menschengeslacht. (Dr H. Dooyeweerd, „De Wijsbegeerte der Wetsidee“, III, 448/9.)

Tot zoover Prof. Dooyeweerd.

Het is duidelijk, dat hier een constructie gegeven wordt, waartegen Prof. Hepp, deels om dezelfde redenen, bezwaar moet maken evenals tegen die van Ds de Graaf. Enkele bladzijden verder schrijft Prof. Dooyeweerd:

Hier raken wij nu opnieuw het probleem inzake de verhouding tusschen „bijzondere genade“ en de „gemeene genade“, een probleem, waaromtrent inderdaad nog veel verwarring en onhelderheid heerscht.

Wij hebben hiervoor deze verhouding voorloopig zoo gepreciseerd, dat de bijzondere genade rechtstreeks den boven-tijdelijken religieuzen wortel van het menschengeslacht raakt, terwijl daarentegen de gemeene genade tot het tijdelijke leven beperkt blijft, maar nochtans haar creatuurlijk-transcendenten wortel en centrum slechts in Christus als het vleeschgeworden Woord kan vinden.

Daarmede kozen wij principieel positie tegen iedere dualistische „terreinenleer“, die in wezen niets anders is dan een naverking van het dualistisch synthese-schema van „natuur“ en „genade“ (467).

Wij hebben ons tot nu toe steeds aangesloten bij de in de gereformeerde theologie heersche terminologie van „bijzondere“ en „gemeene genade“. Maar, wanneer wij goed toezien, is deze laatste in haar aansluiting en de scholastisch-Aristotelische begrippen van „genus“ en „species“ eer verwarrend dan verhelderend.

Zoo licht dreigt zich aan deze terminologie weer de voorstelling vast te knopen, als zou de z.g.n. „gratia specialis“ (bijzondere genade, K. S.) een „specifiek terrein“ van innerlijk geestelijk genadeleven bestrijken, terwijl de „gratia generalis“ (gemeene genade of gratie, K. S.) het „algemeen terrein“ van het „natuurlijk menschelek leven“ qua talis zou omsluiten.

Deze voorstelling ware vals en onschrijftelijk. Wat men „gratia specialis“ of gratia particularis (bijzondere genade, of particuliere genade) noemt, is inderdaad de omzetting van den afvalligen wortel van heel den kosmos in Christus Jezus en is dus van radicaal-universeel karakter.

Deze radicale omzetting moet zich reeds in deze bedeeeling noodwendig in de tijdelijke werkzaamheid openbaren enerzijds in conserveerende, anderzijds in vernieuwende werking.

De conserveerende werking openbaart zich primair hierin, dat God in Christus Jezus als Verbondshoofd¹⁾ Zijn tijdelijke wereldorde in stand houdt en daarin de onthindende werking van den zondeval in het tijdelijk leven stuit. God de HEERE verloovent Zijn schepping ook in haar subjectieven afval niet, doch houdt haar tijdelijke structuren in stand, die haar creatuurlijken

1) Ook vóór de vleeschwording des Woords in Christus als den beloofden Middelaar! (Noot v. d. schrijver, Dr Dooyeweerd.)

POPULAIR-WETEN: SCHAPPELIJKE SCHEPSEN

„Jezus Christus, de vrouw des Vaders verlossend“.

II. „De Echtscheiding van een zoon Davids verhinderd“.

De genadeheerschappij des Heeren komt in het huis van David ook uit in het leven van Jozef en Maria; in het leven van dezen armen Davidszoon, die zich een schamel bestaan verzekert door het eerzaam timmerambacht uit te oefenen. En toch — deze ambachtsman is ook ambtsdrager; erfgenaam van den troon Davids. Bekleed met bevoegdheden en rechten als geen ander. Zeker, de menschen hebben geen oog voor hem; maar zien, en dan met vreeze, naar de macht en de kracht van Herodes, koning op zijn troon! Maar — een koning zonder rechten. Ziehier, een koningszoon in rechten. Dat is voor God — alles!

Het zal nu maar de vraag zijn — zal deze man, stel dat hij werd geroepen tot troon en heerschappij-voeren, ook als mensch zoo hoog staan? Of is hij precies zoo een man als vader David, die zich vergreep aan de rechten van zijn volk, en ruw in hartstocht de vrouw van zijn onderdaan voor zich opeischte? Hoe zal de houding van Jozef, zoon van David, tegenover de vrouw zijn? tegenover Maria?

Want evenals tusschen David en Salomo een vrouwenfiguur staat, die van Uria's vrouw! — staat nu tusschen Jozef en Jezus Christus óók een vrouwenfiguur: Maria van Nazareth; de maagd, die onder het harte draagt — ja, wat? het kind van zonde, kind van overspel en ontucht?

Want dat toch is de beklemming, die over ons komt, wanneer wij nu Jozef gadeslaan in zijn angst en ellende. Hoe zal hij optreden tegen haar, die zijn ziel liefheeft en die hem zoo onzegbaar zwaar lijden doet? Vorstelijk gedraagt zich deze zoon van David. Geheel anders dan vader David!

Zeker, de verhouding tusschen David en Bath-

Wortel, haar religieus centrum niet in den geest der Duisternis, den geest van den afval kunnen vinden. Christus Jezus is in den vollen Schriftuurlijken zin des woords de „tweede Adam“, in Wien niets van Gods schepping kan verloren gaan. Slechts in Hem worden volgens de getuigenis der Schrift, alle geslachten der aarde gezegend. Slechts in Hem wil God Zich ontfemen over Zijn gevallen schepping en slechts in Hem kan ook de conserveerende genade-werking in de tijdelijke structuur der schepping, waarin afvalligen en Christ-geloovigen zonder onderscheid besloten zijn, haar creatuurlijken Wortel hebben.

Buiten Hem is geen Goddelijke genade, ook geen „gemeene genade“, doch slechts de Openbaring van Gods toorn over de zonde. In de „gemeene genade“, welke wij beter de tijdelijke conserveerende genade noemen, zijn dus ter wille van de volle, levende ware menscheid, welke in het „corpus Christi“ (lichaam van Christus, K. S.), in de „ecclesia invisibilis“ (onzichtbare kerk, K. S.) besloten is, ook de afvallige, doode leden van het menschengeslacht begrepen. In de „bijzondere genade“, welke wij beter de vernieuwende of wederbarende genade noemen, kan uiteraard alleen de „ecclesia invisibilis“ vervat zijn (468, 469).

In een noot voegt Prof. Dooyeweerd hier nog aan toe:

Daarom is het niet voldoende de z.g.n. gemeene genade alleen op God Drieëinig als haar Oorsprong te betrekken. De vraag naar den creatuurlijk-transcendenten wortel dezer genade blijft dan immers onbeantwoord! (469, noot.)

Tenslotte citeeren we uit Prof. Dooyeweerd's werk nog dezen passus:

Deze vernieuwende genade, welke in Christus de zinvolheid van Gods schepping behoudt, kan echter in den tijd niet verborgen blijven, doch komt noodwendig tot openbaring ook als de wortel der tijdelijke conserveerende genade.

Deze geheele tijdelijke openbaring der „ecclesia invisibilis“ doordringt den tijdelijken kosmos in al diens structuren en is te vinden overal waar de Christelijke levenshouding in tijdelijke gestalte tot uiting komt in haar onverzoonlijke antithese met de levenshouding der civitas terrena. Zoo komt de diepere eenheid tusschen conserveerende en wederbarende genade dus over de geheele linie, en niet slechts in het kerkinstituut tot uiting (469, 470).

Tot zoover Prof. Dooyeweerd. Ik zou ook nog Prof. Vollenhoven kunnen citeeren, doch zie ervan af.

En nu hoop ik, dat men — om in de lijn van een synodale openbare redevoering van Prof. Hepp te blijven — niet zal handelen als Charlie Chaplin, d.w.z. doen, alsof men niets ziet.

Ik hoop, dat men ook aan de V.U. zal inzien, dat nog steeds aldaar door den eenen hoogleeraar tegen den anderen geopponeerd wordt, en zulks, onder de bekende vooropstelling van Prof. Hepps „broederlijke“ diagnose.

Onnoodig, te verzekeren, dat ik deze laatste ook ten aanzien van Prof. Dooyeweerd onjuist acht, om nu maar geen ander woord te gebruiken. Ik geloof, dat Prof. Dooyeweerd aan het gereformeerde volk, en aan de anti-revolutionaire partij, door zijn wetenschappelijk

seba wordt gekenmerkt door echtbreuk, heet zij niet vrouw van Uria? Rust die blaam niet op de moeder van den doorluchtigen vorst Salomo? Maar, maar wordt de verhouding Jozef en Maria ook al niet beheerscht door echtbreuk? Schijnbaar wel! Jozef moet tot die gedachte komen. Immers, zij waren verloofd, die beiden. Maar voor de wet golden zij reeds als getrouwd. En wanneer dan één van beide partijen zich schuldig maakt aan de zonde tegen het zevende gebod, dan trad de wet in volle gestrengheid op als waren die beiden getrouwd. En werd de eene partij als overspeler of echtbreukster behandeld. Aanschouw nu Jozef's angsten. Maria is zijn bruid. Nog zijn zij samen niet getrouwd en nog wonen zij samen niet in eigen huis. En daar bemerkt mij deze Jozef, dat zijn Maria moeder worden zal. Hij heeft van Maria niet gehoord wat de oorzaak van dit alles was! Waarom heeft Maria niet zelf aan Jozef haar wonder geheim onthuld? Die vraag benauwt ons. Maar denk u in: zou Jozef haar geloofd hebben, wanneer Maria zeide: Jozef! het kind, dat geboren zal worden, is van den Heiligen Geest ontvangen? Immers neen?

Maar Maria moet zwijgen! Omdat God haar dit geheim had toevertrouwd. Het is in den meest strikten zin het geheim van den Vader van dit Kind! Het is de taak van de Moeder om dit geheim in haar hart te bewaren en in geloofsgeduld haar tijd te beiden, en alles terwille van haar levensgeheim, terwille van den Christus te verdragen, ook die gruwelijke verdenking van haar Jozef, dat zij, als de vrouw van Uria, zich schuldig heeft gemaakt aan overspel. Maria moet in het vertrouwen leven, dat eens het uur slaan zal, dat de Vader van haar Kind de zegels van het geheim verbreken zal en Zijn dienstmaagd in eere herstellen zal voor Jozef. Maria, de moeder, zal niet eerder spreken aler de Vader van haar Kind voor Hem en voor Zijn Moeder opkomt en spreken zal en bekend maken, dat de schuld bij niemand ligt, maar dat Hij de Vader is. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon langs dezen moeilijken weg gegeven

werk groote diensten heeft bewezen, en dat hij een sierraad is der rechtsgeleerde faculteit. Ik zeg dat, wetende, dat in de hierboven geciteerde woorden enkele uitdrukkingen voorkomen, die ik niet voor mijn rekening zou kunnen nemen.

Ik vraag alleen maar: meent men aan de V.U. klaar te zijn, als Prof. Hepp geen citaten van collega's aan de V.U. meer geeft? Natuurlijk meent men dat niet, want ons volk bestaat niet uit kinderen. Maar dan vragen we consequentie. Gelijk onzerzijds van den aanvang af alle namen genoemd zijn, en de bereidverklaring tot zwijgen in de pers slechts gegeven is, indien over heél de linie de onhoudbare klachten der hoogleeraren Hepp en Kuyper gestaakt werden, zoo dient m.i. van de zijde der V.U.-instanties, en ook van het Kuyperhuis, óf over heel de linie Prof. Hepp in zijn luiden van de noodklok gesteund, óf over heel de linie Prof. Hepp tot „matiging“ vermaand te worden.

Er staat immers te veel op het spel?

Ik zeg dat niet uit eenig gevoel van onwennigheid, nu ik ook onder de oorspronkelijkheidszieken geplaatst ben; ook de vierde brochure versterkte slechts de overtuiging, dat Prof. Hepp het debat niet beheerscht. Maar ik denk aan den hand tusschen de V.U. en ons volk, tusschen het Kuyperhuis en ons volk.

De V.U. en ons volk. We hebben deze week nog de foto's gezien van de samenkomst van reünisten der juridische faculteit der V.U. En „De Standaard“ wees in een afzonderlijk artikel op de hooge betekenis dier faculteit. Ik ben het er mee eens. Maar ik betwijfel, of in deze faculteit ook maar iets zal veranderen, als een aanval op enkele grondgedachten óók van Prof. Dooyeweerd's „levenswerk“ ondernomen wordt onder de alarmerende leuze: „erger-dan-vóór-Assen“. Denkt men, dat aan het verwijt van oorspronkelijkheidsziekte zich storen zal de schrijver van Dooyeweerd's drie deelen? Och neen, het leven zal daar zijn eigen gang gaan. En dat is te verstaan. Maar het zou me spijten, als wel van het ingewikkelde vergaderings-technisch apparaat der kerkelijke samenleving een formule gevonden werd, die wel voor het oogeblik in „de kerk“ ontspanning geven zal, maar toch den bitteren smaak van Prof. Hepps „diagnose“ niet wegnemen zal. Ze zou tengevolge hebben, dat de afstand tusschen V.U. en volk groter wordt. Dat zal hij worden, als het volk niet meer gelooft aan de zakelijke eenheid tusschen zijn belijden en het wetenschappelijk werk aan de niet-theologische faculteiten. Reeds daarom is het goed, dat men van de zijde der V.U. gevoelt, dat het geen zuivering der atmosfeer op langen termijn is, als men volstaat met op Prof. Hepp aandrang te oefenen in den bloot-negatieven zin: onze professoren er buiten laten. Ze zijn er eenvoudigweg niet buiten te houden. En dus één van beide: de kwesties royaal en eerlijk, en dus VOLLEDIG publiek bespreken, óf over heel de linie over de methode der Professoren Kuyper en Hepp den staf breken.

En dan noemde ik daar ook nog het Kuyperhuis.

Prof. Dooyeweerd's werk is — zie zijn „Voorwoord“ — uitgegeven met steun van de Dr Kuyperstichting. Reeds vóór Dr Dooyeweerd's komst aan die stichting was de eerste, nog zeer rudimentaire conceptie er van bij den schrijver gerijpt (bl. V). De centrale betekenis, welke z.i. toekomt aan het „hart“ als religieuzen wortel van heel het menschelek bestaan

heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Had Maria dan waarborg, dat de Heere haar eere beschermen zal en dat Hij spreken zal aler zij haar mond opendoet? Moest Maria het nu inderdaad aan den Heere overlaten om Jozef op de hoogte te brengen?

Zeker, herinneren wij ons de ontmoeting van Maria en Elizabeth!

Deze bleek er alles van te weten, eer Maria één woord gezegd had.

God heeft het Elizabeth bekend gemaakt en Maria's taak oneindig vergemakkelijkt. Zij wordt nu — en het kan ook, op haar woord geloofd.

En zoo nu moet God, de Vader van het Kind van Maria, zelf voor haar eere zorgen. Wanneer Hij dat doen zal? Ja! dat moet Maria nu aan den Heere overlaten! En zoo spreekt zij niet tot Jozef over deze teere dingen. Dat heeft de Heere gedaan. Hij zal haar zuiveren van de verdenking, dat zij, ach ook zij! zou zijn als de vrouw van Uria.

Maar hoe gedraagt zich nu Jozef ondertusschen? De Schrift teekent hem als een rechtvaardige. Als een man, die de wet onderhoudt. En die ook nu in de moeilijkheden, waarin hij verkeert, zich afvraagt: Wat eischt de wet nu van mij in dit geval? En reeds daarin steekt hij gunstig af van David, die absoluut niet rekende, ten aanzien van Uria's vrouw, wat wet en zede vragen. Die greep ruw in! Maar zijn zoon Jozef gedraagt zich vorstelijk. Want nu is daar het conflict van zijn leven. De wet eischt nu dit van hem: door de echtbreuk van de één heeft de ander den plicht om echtscheiding aan te vragen, onschuldig als hij is. Dit vraagt de wet van hem: gij zult Maria aanklagen en de doodstraf over haar zonde vragen; gelijk toch David en de vrouw van Uria den dood verdienden.

Nu konden de Joden onder de romeinsche heerschappij niet ter dood brengen, maar zich alleen bepalen tot wegzenden. Naar joodsch recht bepaalde alleen de man, of het huwelijk ontbonden zou worden. Alle actie dienaangaande moest van den man uitgaan. Beschuldigde Jozef Maria nu

is volgens gezichtslijn.

Nu zal niet dat zij zal. Jut wordt van Amster den eerste daár kan d ze is strikt toch niet n haar person polemiek la getuigenisse die niet in dat de zaak dankt, ten de kerk termijn een de-erger-dan politiek maar toch zijdelingsch Ik verlang van de ni aantrekken. Ik verlang meerde be selen“ (w doet, als P Hepp met Als een te nemen, z zich aan di óók deze s thans in „ genoemd; v den arbeid stichting g houden in kig, het a christelijk Op den gewenteld, reeds nu h loopig, doo van alle zonder-bron het „syste-

Dr A. Ku

In „Rott. zaken op d hoop ik da

Vragen i

genade“. (I

Beschouw

Pharao.

We lezen

Pharao: „

opdat Ik M

Mijnen na

Paulus, in

ze in deze

van echth

het gerec

Maria we

zonder he

het gehele

aanklacht

schande.

En zoo

die wij z

Hoe kan

cenbrenge

sturen en

gens de v

Maria?

Want r

Maria he

hij dat d

te geven

door in

laatste g

nog niet

dan had

Twee getu

en aan d

maar de

wet esch

redden.

Maar n

kan haar

lief om

anderzijd

zonder d

hij de v

naar een

der wet

Maria's e

anders d

onder d

naar een

baart ziel

liefde ver

nemen n

vallen is

spronkeli

en dat hij een
zeg dat, weten
rden enkele uit-
e mijn rekening

in de V.U. klaar
in collega's aan
men dat niet,
eren. Maar dan
ds van den aan-
de bereidverkla-
geven is, indien
chten der hoog-
rden, zoo dient
en ook van het
f. Hepp in zijn
er heel de linie
worden.

onwennigheid,
zieken geplaatst
kte slechts de
niet beheerscht
de V.U. en ons
volk.

te week nog de
reñisten der
standaard" wees
beteekenis dier
ik betwijfel, of
nderen, als een
an Prof. Dooye
onder de alar-
Denkt men, dat
tekte zich storen
ie deelen? Och
g gaan. En dat
m, als wel van
h apparaat der
gevoonden werd,
k" ontspanning
naak van Prof.
zou tengevolge
en volk grooter
niet meer ge-
zijn belijdenis
niet-theologische
lat men van de
ring der atmos-
ien volstaat
n in den bloot-
iten laten. Ze
ouden. En dus
eerlijk, en dus
heel de linie
r en Hepp den

Kuyperhuis.
"Voorwoord" —
stichting. Reeds
lichting was de
er van bij den
teekenis, welke
eligiëuzen
ijk bestaan

n gelooft niet
hebbe. Had
haar eere be-
aleer zij haar
nu inderdaad
op de hoogte

moeting van
ser Maria één

gemaakt en
kt. Zij wordt
ord geloofd.
van het Kind
zen. Wanneer
a nu aan den
niet tot Jozef
Heere gedaan-
iking, dat zij,
van Uria.
idertusschen?
tvaardige. Als
n die ook nu
teert, zich af-
in dit geval?
f van David,
n van Uria's
ie greep ruw
ich vorstelijk.
n zijn leven
de echtbreuk
cht om echt-
als hij is. Dit
ria aanklagen
ragen; gelijk
en dood ver-

einsche heer-
r zich alleen
ch recht be-
jk ontbonden
te moest van
ef Maria nu

is volgens schrijvers getuigenis zijn allesbeheerschend
gezichtspunt geworden.

Nu zal niemand van de Kuyperstichting verwachten,
dat zij zal verhinderen, dat de heer Janse kop van
Jut wordt voor een hoogleraar der V.U., of een dominee
van Amsterdam voor een ander, zoo niet tevens voor
den eerstbedoelde. Dat zulke polemiek gevoerd wordt,
daar kan de Dr Kuyperstichting ook niets aan doen:
ze is strikt persoonlijk. Maar het zal haar aandacht
toch niet mogen ontgaan; vooral niet, zoolang er aan
haar personen verbonden zijn, die zich in de kerkelijke
polemieken laten hooren, soms door zekere Westlandsehe
getuigenissen, soms door redevoeringen over polemiek,
die niet in het latijn gevoerd wordt. Men bedenke daar,
dat de zaak der kerk met die der politiek, God zij ge-
dankt, ten nauwste samenhangt. Wee ons, als we in
de kerk met elkaar bakkeleien, en daár op korten
termijn een synodaal besluit zien geboren worden onder
de-erger-dan-vóór-Assen-leuze, terwijl tegelijkertijd het
politieke leven zich van deze leuze niets aantrekt,
maar toch vanwege een verkeerd begrip der situatie
zijdelingschen steun verleent aan wie ze aanhieven.
Ik verlang geen kerk, die formules uitbreidt, waar-
van de niet-kerkelijke levenskringen zich niets
aantrekken. Dat is voor beide alleen maar schadelijk.
Ik verlang ook geen kerk, die kwesties der gerefor-
meerde belijdenis of der „gereformeerde begin-
selen“ (want die zijn óók in geding) zóó haastig af-
doet, als Prof. Kuyper met zijn bekende leuze, en Prof.
Hepp met zijn vóóropgestelde „diagnose“.

Als een storm voorbij is, pleegt men de schade op
te nemen, zegt Prof. Hepp. Ik hoop, dat het Kuyper-huis
zich aan dien arbeid niet onttrekken zal. Tenslotte moet
óók deze stichting het hebben van zondebokken als
thans in „De Heraut“ met naam en toenaam worden
genoemd; want deze booze bokken hielpen en helpen
den arbeid steunen van hen, wier aan V.U. en Kuyper-
stichting geparenteerde namen worden verborgen ge-
houden in een deel der kerkelijke pers, terwijl, geluk-
kig, het andere deel de breede verbanden van ons
christelijk leven wel in rekening brengt.

Op den rug der kerk worde geen enkele last af-
gewenteld, die de universaliteit en de Kuyperstichting
reeds nu heeft te aanvaarden. Aanvaarden, hoe? Voor-
loopig, door het verzoeken te doen, dat Prof. Hepp óf
van allen, óf van niemand citeere in brochures
zonder-bronvermelding, en door stelling te nemen tegen
het „systeem“ van: dezen noemen, en dién verzwijgen.
K. S.

Dr A. Kuyper Jr.

In „Rott. Kerkbode“ merkte Dr A. Kuyper Jr enkele
zaken op over mono- en dipleurisch. Volgende week
hoop ik daarop in te gaan. Nu is er geen plaats meer.
K. S.

Vragen in verband met de quaestie der „algemeene genade“. (II.)

Beschouwen we ook eens wat nader het geval van
Pharaó.

We lezen in Ex. 9: 16 's Heeren woord door Mozes tot
Pharaó: „Maar waarlijk, daarom heb Ik u verwekt,
opdat Ik Mijne kracht aan u betoonde, en opdat men
Mijnen naam vertelle op de gansche aarde“. De apostel
Paulus, in Rom. 9: 17 deze woorden aanhalende, geeft
ze in dezen vorm weer: „Hiertoe heb Ik u verwekt,

van echtbreuk, dan kon zij bewijzen vragen voor
het gerechtshof. En zoo kon Jozef naar de wet
Maria wegzenden, dus echtscheiding verkrijgen, óf
zonder het gerecht erin te moeten, in alle stilte, in
het geheim, zooals Mattheüs zegt; óf na openbare
aanklacht en dan trof Maria ook openbare
schande.

En zoo is dan meteen de moeilijkheid opgelost,
die wij aldus onder woorden kunnen brengen:
Hoe kan Jozef dat nu toch met zijn geweten over-
eenbrengen; om haar zoo heel stilte weg te
sturen en aan haar lot overlaten? Is dat dan vol-
gens de wet? Is dat niet onbarmhartig tegenover
Maria?

Want nu gevoelen wij het wel: Jozef moest
Maria heenzen. Maar het lag nu aan hem of
hij dat doen wilde óf door of ruchtbaarheid aan
te geven en Maria openlijk te schande maken, óf
door in alle stilte van haar te scheiden. In dat
laatste geval schreef hij een scheidbrief, waarin hij
nog niet eens de gronden behoefde te noemen. En
dan had hij Maria ook niet in haar eer aangetast.
Twee getuigen ondertekenden dan den scheidbrief
en aan de eischen der wet was voldaan. 't Zal nu
maar de vraag zijn of Jozef de volle zwaarte der
wet eischen zal. Om eigen eer vooral maar te
redden.

Maar nu komt zijn hart voor Maria pleiten. Hij
kan haar toch niet loslaten. En hij had haar te
lief om haar schande openbaar te maken. En
anderzijds kan hij haar toch ook niet trouwen
zonder daarmee openlijk te kennen te geven, dat
hij de vader van Maria's kind was. Zoo zoekt hij
naar een oplossing om binnen de mogelijkheden
der wet niet alleen eigen eer, maar evenzeer
Maria's eer hoog te houden. Dat is dus wel gansch
anders dan David. Want door zóó de moeilijkheden
onder de oogen te zien, en door zóó te zoeken
naar een goede behandeling volgens de wet, open-
baart zich Jozef als een rechtvaardig man, die met
liefde vervuld is voor zijn bruid, die naar hij aan-
nemen moet, in de zonde van Uria's vrouw ge-
vallen is. En wij willen niet vergeten, dat het oor-
spronkelijke woord voor rechtvaardig ook spreekt

opdat Ik in u Mijne kracht bewijzen zoude, en opdat
Mijn naam verkondigd worde op de gansche aarde“.

We kunnen dit „verwekken“ laten zien zoowel op
Pharaó's geboren worden, als op zijne verheffing tot
koning over Egypte. Want het is van beide waar.

God heeft Pharaó geboren doen worden, en hem met
die krachten en gaven naar lichaam en geest voorzien,
welke hij heeft mogen bezitten. En dat waren niet maar
gewone bekwaamheden, doch meer dan gewone, bi-
zondere talenten.

Daar was in Pharaó schranderheid, die wist, hoe hij
het moest aanleggen, om de vermenigvuldiging van
Israël's volk tegen te gaan. Hij had staatkundig inzicht.
Hem onthrak het niet aan moed, om door hem noodig
geachte geweldmaatregelen door te zetten. En ofschoon
door plaag op plaag aangegrepen en tel geslagen, hij
deltsde niet. En mocht hij bij de laatste plaag, die al
de eerstgeborenen, ook den zijne, van de Egyptenaren
doodde, een oogenblik als van schrik toegeven, weldra
herstelde hij zich weer, en jaagde met zijn leger Israël
na, om het in zijn land en onder zijnen harden dienst
te willen terugvoeren.

Zeker, Pharaó heeft zijne groote gaven niet recht
gebruikt, ze niet ten dienste van God en Zijn volk, noch
ook ten goede van Egypte, aangewend. Zijne herekening
bleek daardoor misrekening. En zijn moed openbaarde
zich als euvelmoed.

Maar dat misbruik is zijne zonde en schuld.

Dat neemt niet weg, dat Pharaó groote gaven ont-
vangen had, en dat deze gaven hem door God waren
verleend.

En Pharaó was door God verheven op den troon van
Egypte.

Welke menselijke, creatuurlijke beschikkingen en
daden daartoe meegewerkt hebben, weten we niet. Maar
ook te dezer zake waren alle desbetreffende mensche-
lijke bepalingen en handelingen slechts instrumenten
in Gods hand om Pharaó den troon van Egypte te doen
beklimmen. De Heere liet daarom ook tot hem door
Mozes spreken: Ik heb u verwekt.

Nu was Egypte destijds een rijk van macht en aanzien.
Het was één der groote wereldmachten in dien tijd.
Koning van Egypte zijn was dus toen geen gering iets.
Hoe zou nu een mensch geprezen en benijd worden,
die in eenen wettigen weg zulk eene macht en eere
verkrigen mocht, en tot zulk eene hooge positie ver-
heven werd, als Pharaó destijds, en die de vereischte
gaven voor zoo verheven roeping zonde blijken te be-
zitten.

We zouden spreken van hooge bevoorrechtiging.

En allicht bezigten we nog verhevener termen.

Pharaó had het niet verdiend, met die gaven toe-
gerust te worden, en dat zelfs niet kunnen verdienen.
Evenmin had hij het verdiend, om tot koning van
Egypte verheven te worden. Van verdienen ten aanzien
van God spreken we nu. Daar gaat het thans om. Of
Pharaó zich mogelijk ten aanzien van de Egyptenaren
bizar verdienstelijk gemaakt had en daardoor jegens
hen aanspraak op heerschappij kon laten gelden, weten
we niet. Maar dat doet hier niet ter zake. Het betreft
nu zijne verhouding tot God. En van Pharaó's verdien-
ste jegens God om op Egypte's troon geplaatst te moeten
worden, kon geen sprake noch denken zijn.

Waren nu die toerusting en die verheffing van Pharaó
voor hem genade van God?

van barmhartigheid en medelijden.

Zoo heerscht de liefde in Jozef's hart. Wat een
verschil in houding met vader David, den door
hartstocht verblinde.

Maar nu komt de Heere tot hem met een bood-
schap in den droom. Zie nu 's Heeren koninklijke
gunst. Jozef wordt aangesproken als Zoon Davids.
Hij moet nu maar weten, dat wat nu tot hem ge-
zegd wordt, zijn ambt, zijn koningsrechten aan-
gaat. Hierop komt deze boodschap neer: Laat nu
uw huwelijk gesloten worden! Treed straks voor
de wet als vader op van Maria's zoon. Hem wordt
een zoon toegewezen. En ten einde dat Jozef mo-
gelijk te maken wordt alleen aan hem het geheim
van het vaderschap ontsluitend: de Vader van Ma-
ria's kind is God zelf.

Maar óók zal de Vader hem openbaren waarom
Hij zóó handelt en zoo maar beslag legt op Jozef's
vrouw, op beider huwelijksgeuk, en dat alles voor
Zich opeischt. Want dat is toch ontzaglijk voor
beiden geweest!

Maria's Zoon moet Zijn volk zaligmaken van hun
zonden. Hij moet de Koning zijn uit het huis van
David, die ten volle kon beantwoorden aan het
ideaal der theocratie. Jezus kon van vaderszijde
nóóit zoon van David, zoon van Jozef zijn. Denk
alleen maar aan de vrouw van Uria in Zijn ge-
slachtsregister. En naar joodsche beschouwing zou
de Messias, hoewel uit het huis van David, ja juist,
omdat hij uit dat huis was, niet zondeloos zijn.
Zoo zou dus Jezus in dien kring van zonde be-
hoord hebben, wanneer Hij de natuurlijke zoon
van Jozef was. De zondeloosheid, die de evangeliën
betuigen, van Jezus als Zaligmaker, verlangt dus
als noodzakelijke veronderstelling: de ontvanging
van den Heiligen Geest. In het huis van David
heerscht de zonde als Koning machtig. Maar de
Zoon Davids, die van zonde verlossen zal, moet
dan ook zelf van zonde vrij zijn. Hij moet niet
alleen Zoon van David, maar ook tweede Adam
zijn; niet alleen zonder zonde van een David,
maar ook zonder erfzonde. Nu, dat is Hij ook.
Want daarvoor zorgt God in vrijmachtig welbe-
hagen. Daarom kan Jozef niet zijn vader naar het

Onverdiend zeer zeker.

En gerekend met zijnen val in Adam ook verbeurd.
Maar kunnen we hier den term genade aanwenden?

Moeten we voor het gebruiken van dat woord, als
we het oog hebben op Gods genade, ook niet rekenen
met wat er van Pharaó geworden is, en met Gods
bedoeling, voorzover Hij die aan ons openbaart in de
Heilige Schrift?

Pharaó heeft zoowel zijne groote gaven, als zijne hooge
positie en macht, misbruikt tegen Gods volk, en tot
bestrijding van den Heere. Hij zocht dat volk er onder
te houden, tot een slavenvolk van Egypte. En hij sprak:
Wie is de Heere, Wiens stem ik gehoorzamen zoude
om Israël te laten trekken? Ik ken den Heere niet,
en zal ook Israël niet laten trekken, Ex. 5: 2.

En droef is het met hem afgevoeren. Jammerlijk is
ook hij met zijne legermacht omgekomen in de Roode
Zee, die hij in euvelen moed, met minachting van
Israël's God en Zijne wonderen, was ingetrokken, Israël
na, om het tot den terugkeer naar Egypte te willen
dwingen.

Dat was zijne zonde, zijne eigene schuld. Opzettelijk,
met welbewust boos bedoelen, heeft hij dat gedaan. Hij
heeft telkens zijn hart verhard, tegen al de plagen,
die God ter waarschuwing over hem en zijn volk deed
komen. En ondanks al hetgeen Mozes naar Gods bevel
hem dreigde en aankondigde, was hij steeds weer door-
gegaan in zijn boezen weg.

Wat hem daarom aan oordeel overkomen is, heeft
hij zich door zijnen hoogmoedigen strijd tegen God
en Zijn volk zelf veroorzaakt.

Voor eenige verontschuldiging van Pharaó is geene
plaats.

Van deernis kan onze ziel ontroeren, als we aan zijn
lot denken, evenals wanneer we ons den toestand van
alle verlorenen voorstellen. „Weening der oogen en
knersing der tanden“ spreekt van zoo vreeselijk lot.
Onze Heiland Zelf weende over Jeruzalem, dat zich
weigerde te bekeeren, ook nog als op haren laatsten
dag, Luc. 19: 41-42.

Maar Pharaó heeft zich bewust verhard. Hij is geen
onwetend slachtoffer. Verontschuldiging kan voor hem
niet bijgebracht worden, voor hem om zoo te zeggen
nog minder dan voor andere zondaren.

Evenwel, de Heere zeide door Mozes' mond tot
Pharaó: „Maar waarlijk, daarom heb Ik u verwekt,
opdat Ik Mijne kracht aan u betoonde, en opdat men
Mijnen naam vertelle op de gansche aarde“, Ex. 9: 16.

We lezen dan ook meermalen, dat God Pharaó's hart
verstokte, Ex. 9: 12; 10: 1, 20. Wel geschiedde dat, nadat
Pharaó zelf zijn hart verhard had, Ex. 7: 13; 8: 15 e.a.,
en als straf op die zelfverstokking. Maar niettemin heeft
ook God Pharaó's hart verzwaard en verstokt.

Want Gods groote kracht moest uitblinken in de
verlossing van Zijn volk en in het neerslaan van de
zich tegen Hem en Israël dрист en weer verheffende
macht van Pharaó. En dus moest Pharaó er zijn, en
een man wezen met die uitnemende talenten, en moest
hij koning worden over Egypte in den tijd, dat Israël
in Egypte vertoefde, en tegen de ure van de uitleiding
van dit volk uit zijn diensthuis. De Heere heeft alles
gewrocht om Zijns zelfs wil, ja ook den goddelooze tot
den dag des kwaads, Spr. 16: 4. Rijken en armen ont-
moeten elkander, de Heere heeft ze allen gemaakt,
Spr. 22: 2. Zelf sprak God door Mozes' mond tot Pharaó:

vleesch zijn. Maar wel een vader naar en voor de
wet. En zoo aan Maria's Zoon zijn eigen rechten
op den troon overdragen. Dat zal Jozef's ambtelijke
taak en levensroeping zijn en den hem toegewezen
Zoon opvoeden. Hem heeft de Heere verkoren
voor deze heilige taak. En dat Jozef dat kon doen,
daarvan legde zijn houding tegenover Maria en de
wet getuigenis af. En zoo nu is het huis van David
ook zichzelf een aanstoot in de wereld. Het is
weer de dwaasheid en ergernis des geloofs voor
Jozef. Omdat God dezen nacht en alle komende
dagen aan hem en aan Maria demonstreert de wet
van verkiezing en verwerping. Zeker, ook nu be-
heerscht een vrouw de situatie, de vrouw, die tus-
schen twee Davidszonen instaat, tusschen Jozef
en Jezus. Och neen! niet Maria beheerscht de
mogelijkheden en moeilijkheden, maar God alleen,
de Vader van Maria's Kind. Het schijnt of nu de
genadeheerschappij Gods schipbreuk lijden zal op
een echt-scheiding in het huis van David, ge-
lijk vroeger op een echt-breuk in datzelfde huis.
En toch triumfeert de genade, die als koning
heerscht. Want God, de Heere regelt ook het
levensverhaal van deze Maria en haar bruidegom.
Jozef's voorgenomen echtscheiding verhindert God
en schenkt hun een heerlijk echtverbond. God
neemt voor Zijn heilswerk het leven, ook het
huwelijksleven van deze twee mensen in beslag.
Om Christus' wil moet Jozef, de zoon Davids,
zijn volk gaan dienen. Nu, deze spruit uit Davids
huis heeft zich vorstelijker gedragen dan vader
David zelf. Deze wilde zich van zijn volk be-
dienen. De vrouw van Uria, van een ander, neemt
hij voor zich. Maar zijn zoon Jozef wil zijn volk
dienen, en neemt geen vrouw voor zichzelf, maar
geeft zijn eigen vrouw aan den Heere! Daar was
een Maria, die zeide: „Zie, de dienstmaagd des
Heeren“. Hier staat Jozef en als hij opstaat na
den slaap is zijn gansche doen de sprake van:
„Spreek, Heere! want uw knecht hoort“.

Bellingwolde.

D. K. WIELENGA.